

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΖΩΗΣ

Χρύσα (Βαρδέα), *Multiple 8/12*

Η ΖΩΗ ΣΤΙΣ ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ του πλανήτη προσφέρει στους ανθρώπους τις ανέσεις της τεχνολογίας και σε μεγάλο βαθμό τούς έχει απαλλάξει από προβλήματα του παρελθόντος, σχετικά με ασθένειες, έλλειψη αγαθών κ.λπ. Ωστόσο, στη θέση των παλαιών προβλημάτων ήρθαν άλλα, δυσκολότερα πολλές φορές, τα οποία απειλούν τον άνθρωπο εκθέτοντας σε κίνδυνο τη ζωή και την ευτυχία του. Η ανεργία, η μόλυνση του περιβάλλοντος, τα ναρκωτικά, ο ρατσισμός και οι κοινωνικές αδικίες είναι μερικά από τα σύγχρονα προβλήματα στα οποία αναφέρονται τα κείμενα της ενότητας αυτής. Με αφορμή τα κείμενα αυτά μπορείτε να προβληματιστείτε και να εκφράσετε τις απόψεις σας για το πώς μπορούμε να προστατέψουμε τη ζωή και το περιβάλλον μας από ποικίλους νέους κινδύνους.

Αντώνης Σαμαράκης

Γραφείον Ιδεών

Το κείμενο που ακολουθεί είναι απόσπασμα από το ομότιτλο διήγημα της συλλογής Αρνούμαι του Αντ. Σαμαράκη, η οποία έχει τιμηθεί με κρατικό βραβείο (1962). Στο βιβλίο αυτό ο συγγραφέας θίγει ζητήματα που αναφέρονται στα προβλήματα της σύγχρονης ζωής, στις σχέσεις των ανθρώπων και στα κοινωνικά και προσωπικά αδιέξοδα. Στο «Γραφείον Ιδεών» ο συγγραφέας στηλιτεύει την ένδεια ιδεών που χαρακτηρίζει τη σύγχρονη εποχή και οδηγεί στην ευκαιριακή απασχόληση και τον τυχοδιωκτισμό.

Η ιδέα για το Γραφείον Ιδεών ήρθε στον κ. Καββαδία με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που έρχονται πάντα όλες οι μεγάλες ιδέες: ξαφνικά και χωρίς να 'χει τίποτα προϋπολογίσει.

Σε γενικές γραμμές, τα γεγονότα συνέβησαν ως εξής: τον περασμένο Σεπτέμβριο, ο κ. Καββαδίας είχε στείλει, δακτυλογραφημένο με πολλή προσοχή, το μυθιστόρημά του «Περιπέτειες μιας ευαίσθητης καρδιάς» στο διαγωνισμό μυθιστορηματος που είχε προκηρύξει η «Φιλολογική Επιθεώρηση». Και δεν είχε την παραμικρή αμφιβολία πως θα 'παιρνε παμψηφεί το πρώτο βραβείο.

Ακριβώς γιατί ήταν απόλυτα σίγουρος για το βραβείο, πήγε και έφτιαξε καινούριο κοστούμι, ένα μαύρο με λεπτή άσπρη ρίγα, ειδικά για την περίπτωση. Θα το 'βαζε για πρώτη φορά το βράδυ που θα δίνανε τα βραβεία, στην ειδική συγκέντρωση που θα γινότανε και που θα ήτανε φιλολογικό αλλά και κοσμικό γεγονός.

Αυτό το καινούριο κοστούμι δεν ήτανε και τόσο απλή υπόθεση για τον κ. Καββαδία. Τα οικονομικά του ήτανε πολύ ζορισμένα εκείνο τον καιρό...αλλά και πότε δεν ήτανε; Είχε πατήσει τα 44 και δεν είχε ακόμα στεριώσει σ' ένα επάγγελμα. «Ελεύθερος σκοπευτής της ζωής», συνήθιζε να λέει για τον κ. Καββαδία ο κ. Καββαδίας.

Για να παραγγείλει λοιπόν το καινούριο κοστούμι ο κ. Καββαδίας, πάει να πει πως ήτανε 100% βέβαιος για το πρώτο βραβείο που θα 'παιρναν οι «Περιπέτειες μιας ευαίσθητης καρδιάς». Άλλωστε, θα το 'βγαζε και με το παραπάνω το έξοδο με το σεβαστό χρηματικό ποσό του βραβείου. Χώρα η δόξα.

Το μυθιστόρημα «Περιπέτειες μιας ευαίσθητης καρδιάς» ήταν η πρώτη ανάμειξη του κ. Καββαδία με τη λογοτεχνία. Η πρώτη αλλά και η τελευταία! Γιατί ο κ. Καββαδίας δεν πήρε ούτε το πρώτο ούτε το δεύτερο ούτε το τρίτο βραβείο. Και του έμεινε αμανάτι το καινούριο κοστούμι, αυτό το μαύρο με τη λεπτή άσπρη ρίγα.

Πολύ βαριά το πήρε ο κ. Καββαδίας το ζήτημα. Στις τόσες άλλες περιπέτειες της ευαίσθητης καρδιάς του – γιατί βέβαια η «ευαίσθητη καρδιά» του μυθιστορή-

ματος ήταν η δική του καρδιά – στις τόσες άλλες περιπέτειες της ευαίσθητης καρδιάς του ήρθε να προστεθεί άλλη μια.

Το βράδυ της απονομής των βραβείων του διαγωνισμού, ο κ. Καββαδίας, που αλλιώς τα είχε υπολογίσει και αλλιώς του ήρθαν, είχε πολύ μεγάλη στενοχώρια. Στο σπίτι του ήτανε και κάπνιζε συνέχεια, δεν έλεγε όμως να φύγει με το τσιγάρο η στενοχώρια, ίσια ίσια ολοένα και φούντωνε. Έβαλε τότε, για πρώτη φορά, το καινούριο κοστούμι και πήγε να πει κάτι.

Εκεί που καθότανε κι έπινε το ένα κονιάκ πάνω στ' άλλο, στη γωνιά του μισοσκότεινου μπαρ, είχε και τη «Φιλολογική Επιθεώρηση», το τελευταίο τεύχος, που το πρωί μόλις είχε κυκλοφορήσει με τ' αποτελέσματα του διαγωνισμού και το πρακτικό της επιτροπής που έκανε λόγο για όλα ανεξαιρέτως τα μυθιστορήματα που είχαν υποβληθεί.

Και με πολλή πίκρα διάβαζε το κομμάτι για το δικό του μυθιστόρημα:

Το μυθιστόρημα του κ. Καββαδία «Περιπέτειες μιας ευαίσθητης καρδιάς» δεν είναι επιτυχημένο. Είναι όμως αναμφισβήτητο πως ο συγγραφέας του έχει το θείο δώρο των ιδεών. Έχει άφθονες και πραγματι πρωτότυπες ιδέες ο κ. Καββαδίας, χειμάρρους ιδεών, και η Επιτροπή θεωρεί χρέος της να υπογραμμίσει το γεγονός.

Λοιπόν, την ώρα που ο κ. Καββαδίας, πίνοντας ολοένα κονιάκ και ανάβοντας το ένα τσιγάρο πάνω στ' άλλο, διάβαζε και ξαναδιάβαζε ολοένα την κρίση της Επιτροπής για τις «Περιπέτειες μιας ευαίσθητης καρδιάς»... λοιπόν, αυτήν ακριβώς την ώρα του ήρθε η ιδέα για το Γραφείον Ιδεών.

Πήγε και ενοίκιασε ένα δωμάτιο στο ισόγειο της πολυκατοικίας Βερανζέρου 30α, ένα δωμάτιο αρκετά ευρύχωρο με είσοδο επί της οδού, είχε και τηλέφωνο. Έβαλε και στις εφημερίδες μια αγγελία:

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΔΕΩΝ

Διατίθενται ιδέαι επί παντός θέματος ενδιαφέροντος τον άνθρωπον εις την ζωήν του.

Ιδέαι διά την οργάνωσιν οικογενειακών εορτών, καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, πανηγυρικών συγκεντρώσεων και πανηγυρικών μνημοσύνων.

Ιδέαι διά την συγγραφήν διαφόρων κειμένων πολιτικού, κοινωνικού και πατριωτικού περιεχομένου.

Ιδέαι διά την συγγραφήν μυθιστορημάτων, θεατρικών έργων, εμμέτρων και μη.

Γιάννης Τσαρούχης, Το καφενείον Νέον (ημέρα)

Προβλήματα της σύγχρονης ζωής

Ιδέαι δι' αγορεύσεις εις την Βουλήν (και διά κυβερνητικούς βουλευτάς και διά βουλευτάς της αντιπολιτεύσεως).

Άκρα εχεμύθεια.

Βερανζέρου 30α – Τηλ. 51 5550

Ώραι λειτουργίας 9 π.μ. – 9 μ.μ., άνευ διακοπής.

Δε χρειάστηκε να τη δημοσιεύσει πολλές φορές την αγγελία του ο κ. Καββαδίας. Οι πελάτες άρχισαν να περνάνε το κατώφλι του Γραφείου Ιδεών, οι πρώτοι έφεραν δεύτερους, οι δεύτεροι τρίτους. Και όσο πήγαινε, δυνάμωνε ο ρυθμός της πελατείας.

Έτσι αξιοποίησε ο κ. Καββαδίας το «θείο δώρο» των ιδεών, όχι γράφοντας άλλα μυθιστορήματα αλλά δημιουργώντας το Γραφείον Ιδεών.

Α. Σαμαράκης, *Αρνούμαι*, Καστανιώτης

Ερωτήσεις

- 1 Σκιαγραφήστε την προσωπικότητα του κ. Καββαδία, αντλώντας πληροφορίες από το απόσπασμα.
- 2 Ποιο πρόβλημα έχει ο ήρωας της ιστορίας και με ποιους τρόπους προσπαθεί να το επιλύσει;
- 3 Ποια είναι τα συναισθήματα του ήρωα όσο περιμένει τα αποτελέσματα του διαγωνισμού και ποια μετά την ανακοίνωσή τους;
- 4 Ένας αδιόρατα ειρωνικός τόνος διαπερνά το κείμενο. Βρείτε τα σημεία εκείνα που επιβεβαιώνουν αυτή την επισήμανση.

Διαθεματική εργασία

Η ανεργία και τα συνακόλουθα οικονομικά προβλήματα οδηγούν πολλές φορές τους ανθρώπους σε πρωτότυπες εργασιακές δραστηριότητες. («Πενία τέχνας κατεργάζεται», έλεγαν οι αρχαίοι Έλληνες.) Κάντε μια έρευνα στο κοντινό σας περιβάλλον και συγκεντρώστε στοιχεία για τα ονομαζόμενα «επαγγέλματα του ποδαριού», που δίνουν πρόχειρες λύσεις σε τέτοιου είδους προβλήματα.

Λουίς Σεπούλβεδα

Το μαύρο κύμα

Το κείμενο είναι απόσπασμα του μυθιστορήματος Η ιστορία του γάτου που έμαθε σ' ένα γλάρο να πετάει. Μεταξύ άλλων εξετάζει και το μεγάλο πρόβλημα της ρύπανσης των θαλασσών. Στο έργο αυτό που εκτυλίσσεται στο λιμάνι του Αμβούργου, ο γάτος Ζορμπάς, «που ήταν μαύρος, πελώριος και χοντρός», υπόσχεται σε μια ετοιμοθάνατη από τη μόλυνση γλαροπούλα να κλωσήσει αυτός το αυγό της, να μεγαλώσει το γλαρόπουλο που θα γεννηθεί και να το μάθει να πετάει. Το έργο γνώρισε και γνωρίζει τεράστια επιτυχία σε όλο τον κόσμο, ενώ στη Γαλλία γυρίστηκε και σε ταινία κινούμενων σχεδίων. Στο δικό μας απόσπασμα παρακολουθούμε τον τρόπο με τον οποίο μολύνεται θανάσιμα η Κενγκά, η μάνα-γλάρος.

Η Κενγκά άνοιξε τις φτερούγες για να πετάξει, αλλά το κύμα ήταν πιο γρήγορο και την πήρε από κάτω. Όταν ξαναβγήκε στην επιφάνεια, το φως της μέρας είχε χαθεί, κι όταν κούνησε δυνατά το κεφάλι, κατάλαβε πως η κατάρα των θαλασσών την είχε τυφλώσει.

Η Κενγκά με τ' ασημιά φτερά βούτηξε πολλές φορές το κεφάλι της στο νερό, ώσπου κάποιες ακτίνες φως έφτασαν στις κόρες των ματιών της που 'χαν σκεπαστεί με πετρέλαιο. Η παχύρρευστη κηλίδα, η μαύρη μάζιγα, της είχε κολλήσει τα φτερά στο σώμα, κι η Κενγκά έπιασε να κουνάει τα πόδια, με την ελπίδα να κολυμπήσει γρήγορα και να φύγει μακριά απ' το μαύρο κύμα.

Με όλους τους μυς της πιασμένους από την προσπάθεια, κατάφερε κάποτε να φτάσει στο τέλος της πετρελαιοκηλίδας και να 'ρθει σ' επαφή με το καθαρό νερό. Όταν, βουτώντας το κεφάλι στο νερό κι ανοιγοκλείνοντας συνέχεια τα μάτια, κατάφερε να τα καθαρίσει, σήκωσε το κεφάλι και κοίταξε τον ουρανό· δεν είδε παρά κάτι σύννεφα ανάμεσα στη θάλασσα και στην απεραντοσύνη του ουράνιου θόλου. Ήδη οι συντροφισσές της απ' το σμήνος του Φάρου της Κόκκινης Άμμου πρέπει να 'χαν πετάξει μακριά – πολύ μακριά.

Έτσι ήταν ο νόμος. Είχε δει κι η ίδια άλλους γλάρους να μολύνονται από το θανάσιμο μαύρο κύμα, κι όσο δυνατή κι αν ήταν η λαχτάρα της να κατέβει για να

Φοβισμένα γλαρόνια

Προβλήματα της σύγχρονης ζωής

βοηθήσει, είχε αναγκαστεί ν' απομακρυνθεί, υπακούοντας στο νόμο που απαγορεύει την παρουσία στο θάνατο των συντρόφων.

Με τα φτερά τους ακίνητα, κολλημένα στο σώμα τους, οι γλάροι αποτελούσαν εύκολη λεία για τα μεγάλα ψάρια, ή πέθαιναν αργά, από ασφυξία, καθώς το πετρέλαιο έφραζε όλους τους τους πόρους.

Αυτό το τέλος την περίμενε, κι η Κενγκά ευχήθηκε να την κατάπιναν αμέσως τα σαγόνια κάποιου κήτους.

Η μαύρη κηλίδα. Η μαύρη μάστιγα. Περιμένοντας το τέλος της, η Κενγκά έπιασε να καταριέται τους ανθρώπους.

«Όχι όμως όλους... Να μην είμαι και άδικη», έκρωξε αδύναμα.

Πολλές φορές, από ψηλά, είδε πώς κάτι μεγάλα πετρελαιοφόρα επωφελούνταν τις μέρες που 'χε στεριανή ομίχλη για να βγουν στη θάλασσα και να πλύνουν τις δεξαμενές τους. Σκόρπιζαν στη θάλασσα χιλιάδες λίτρα από μια ουσία παχύρρευστη και μολυσματική, που επέπλεε στο κύμα. Είδε όμως κι άλλες φορές που κάτι μικρά πλεύσιμα πλεύριζαν τα πετρελαιοφόρα κι απαιτούσαν απ' αυτά ν' αδειάσουν τις δεξαμενές τους. Δυστυχώς, όμως, αυτά τα πλεύσιμα, όπου κυμάτιζε η σημαία με τα χρώματα της ίριδος, δεν έφταναν πάντα εγκαίρως για ν' αποτρέψουν τη δηλητηρίαση των θαλασσών.

Η Κενγκά πέρασε τις πιο βασανιστικές ώρες της ζωής της καθισμένη πάνω στο νερό, με το τρομοκρατημένο της μυαλό να φαντάζεται τον πιο φριχτό θάνατο· χειρότερο απ' το να την κατασπαράξει ένα ψάρι, χειρότερο ακόμα κι απ' το να υποφέρει την αγωνία της ασφυξίας, ήταν το να πεθάνει από την πείνα.

Μπροστά στην εφιαλτική προοπτική ενός αργού θανάτου, κούνησε το σώμα της και διαπίστωσε με έκπληξη πως το πετρέλαιο δεν είχε πειράξει τις φτερούγες ως τη ρίζα τους. Μπορεί τα πούπουλά τους να 'χαν ποτίσει απ' αυτή την παχύρρευστη ουσία, τουλάχιστον, όμως, μπορούσε να τις ανοίξει.

«Μπορεί και να 'χω μια ελπίδα να βγω από δω», έκρωξε η Κενγκά, «εκεί ίσως, αν πετάξω ψηλά, πολύ ψηλά, ο ήλιος να λιώσει την κατάρα που 'χει κολλήσει στα φτερά μου».

Θυμήθηκε μια ιστορία που της είχε διηγηθεί μια γριά συντρόφισσα απ' τα Φρισικά Νησιά: ♦ πως ήταν κάποτε ένας άνθρωπος, που τον έλεγαν Ίκαρο, κι αυτός, που λαχταρούσε να πετάξει, πήρε φτερά αετού και τ' άλειψε με κερί για να τα κολλήσει και να φτιάξει φτερούγες, και πέταξε ψηλά κι έφτασε κοντά στον ήλιο, κι η ζέση του ήλιου έλιωσε το κερί, κι ο Ίκαρος έπεσε.

Η Κενγκά χτύπησε τις φτερούγες, μάζεψε τα πόδια, σηκώθηκε δυο πόντους κι έπεσε με τα μούτρα στο νερό. Πριν δοκιμάσει άλλη μια φορά, βούτηξε ξανά και

♦ **Φρισικά Νησιά (Frisian Islands)**: Σύμπλεγμα νησιών στη Βόρεια Θάλασσα, μεταξύ Ολλανδίας και Γερμανίας

κούνησε τις φτερούγες κάτω απ' το νερό. Αυτή τη φορά, σηκώθηκε πάνω από ένα μέτρο, πριν ξαναπέσει.

Το καταραμένο το πετρέλαιο είχε ποτίσει τα πούπουλα της ουράς, κι η Κενγκά δεν μπορούσε να κουμαντάρει το ανέβασμα. Ξαναβούτηξε κι έπιασε να καθαρίζει με το ράμφος το στρώμα της βρομιάς που 'χε σκεπάσει την ουρά της. Πονούσε που ξεριζώνε τα φτερά της, αλλά, στο τέλος, η ουρά της ήταν πολύ καθαρότερη.

Με την πέμπτη προσπάθεια, η Κενγκά κατόρθωσε να πετάξει.

Φτεροκοπούσε απεγνωσμένα, αλλά το βάρος του πετρελαίου δεν την άφηνε να πλανάει. ✦ Λίγο να κουραζόταν, και θα 'πεφτε σούμπιτη. ✦ Ευτυχώς, δεν την είχαν πάρει τα χρόνια, και οι μύες της σήκωναν εύκολα το ζόρι.

Πέταξε πολύ ψηλά. Χωρίς να σταματήσει το φτερούγισμα, κοίταξε κάτω κι είδε τη λεπτή, άσπρη γραμμή της κόστας. ✦ Είδε και κάτι καράβια, που ήταν σαν κουκκίδες σε γαλάζιο ύφασμα. Πέταξε ψηλά, αλλά ο ήλιος δεν της έκανε το χατίρι. Ή οι ακτίνες του ήταν πολύ αδύναμες ή το στρώμα του πετρελαίου ήταν πολύ παχύ.

Η Κενγκά κατάλαβε πως δε θα 'χε για πολύ ακόμα τη δύναμη να φτεροκοπάει, κι έψαξε να βρει ένα μέρος στην ενδοχώρα ✦ για να κατέβει, ακολουθώντας την πράσινη και φιδωτή γραμμή του Έλβα. ✦

Το φτερούγισμά της γινόταν όλο και πιο βαρύ, όλο και πιο αργό. Έχανε δυνάμεις. Έπεφτε.

Σε μιαν απέλπιδα προσπάθεια να ξανακερδίσει ύψος, έκλεισε τα μάτια και φτερούγισε με όσες δυνάμεις τής είχαν απομείνει. Δεν κατάλαβε πόση ώρα πέταξε με τα μάτια κλειστά, όταν όμως τα άνοιξε, πετούσε πάνω από έναν ψηλό πύργο μ' έναν χρυσαφένιο ανεμοδείκτη.

«Ο Άγιος Μιχαήλ!», έκρωξε, αναγνωρίζοντας το καμπαναριό της αμβουργιανής ✦ εκκλησίας.

Τις φτερούγες της δεν μπορούσε πια ούτε να τις κουνήσει.

L. Sepúlveda, *Η ιστορία του γάτου που έμαθε σ' ένα γλάρο να πετάει*,
μτφρ. Αχιλλέας Κυριακίδης, Opera

✦ **να πλανάει**: να ελέγξει το πέταγμα της ✦ **σούμπιτη**: με όλο της το βάρος και σε μια στιγμή ✦ **της κόστας**: της ακτής ✦ **ενδοχώρα**: το εσωτερικό (μακριά από τη θάλασσα) μέρος μιας χώρας ✦ **Έλβα (Έλβας)**: ποταμός της βορειοδυτικής Γερμανίας ✦ **αμβουργιανής (αμβουργιανός)**: του Αμβούργου

Προβλήματα της σύγχρονης ζωής

Ερωτήσεις

- 1 Με ποιες λέξεις και εκφράσεις παρουσιάζει ο συγγραφέας τις πετρελαιοκηλίδες που μολύνουν τις θάλασσες;
- 2 Πώς, σύμφωνα με το κείμενο, η θαλάσσια πετρελαιοκηλίδα οδηγεί σε αφανισμό τους γλάρους;
- 3 Στο κείμενο αναφέρεται ο αρχαιοελληνικός μύθος του Ίκαρου. Ποια η σημασία του την ώρα της εναγώνιας προσπάθειας της Κενγκά να αποφύγει το θάνατο;
- 4 Διαβάστε ολόκληρο το βιβλίο του Σεπούλβεδα και παρουσιάστε το στην τάξη.
- 5 Δώστε ένα άλλο, πιο αισιόδοξο, τέλος στο κείμενο. Δοκιμάστε να γράψετε και εσείς ένα αφήγημα με θέμα την καταστροφή του περιβάλλοντος.

Διαθεματική εργασία

Οργανώστε μια έκθεση στην τάξη σας με υλικό (φωτογραφίες, κολάζ, απορρίμματα, τίτλους εφημερίδων, άρθρα κ.ά.) σχετικό με τη ρύπανση των θαλασσών και γενικά την καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος.

ΛΟΥΙΣ ΣΕΠΟΥΛΒΕΔΑ

Ο Λουίς Σεπούλβεδα γεννήθηκε το 1949 στη Χιλή. Φυλακίστηκε από το δικτατορικό καθεστώς της χώρας του και αποφυλακίστηκε με την παρέμβαση της Διεθνούς Αμνηστίας. Υποχρεώθηκε όμως να εγκαταλείψει τη Χιλή. Έζησε εξόριστος σε διάφορες χώρες της Λατινικής Αμερικής, ενώ επί έξι μήνες έζησε κοντά στους Ινδιάνους του Αμαζονίου. Από το 1980 εγκαταστάθηκε στην Ευρώπη (Γερμανία, Γαλλία) και συνδέθηκε με τη διεθνή οικολογική οργάνωση Greenpeace. Έγραψε ποιήματα και διηγήματα. Απέκτησε όμως μεγάλη δημοσιότητα χάρη στα οικολογικής ευαισθησίας μυθιστορήματα που δημοσίευσε, για τα οποία και του απονεμήθηκαν σημαντικά λογοτεχνικά βραβεία. Τα κυριότερα έργα του κυκλοφορούν μεταφρασμένα στα ελληνικά: *Ένας γέρος που διάβαζε ιστορίες αγάπης* (1993), *Ο κόσμος τον τέλος του κόσμου* (1994), *Όνομα ταυρομάχου* (1995), *Patagonia express* (1996), *Το ημερολόγιο ενός ευαίσθητου killer* (1997), *Η ιστορία του γάτου που έμαθε σ' ένα γλάρο να πετάει* (2001).

Κρίτων Αθανασούλης

Παράπονο σκύλου

Ο ποιητής παρουσιάζει με ρεαλιστικό τρόπο τη μαρτυρική ζωή ενός αδέσποτου σκύλου. Σε ένα δεύτερο όμως επίπεδο, με αλληγορικό τρόπο, προβάλλει την εικόνα των περιθωριοποιημένων και εγκαταλειμμένων ανθρώπων της εποχής μας, συγκρίνοντας τη ζωή τους με αυτή των σκύλων.

Έχω την όψη ανθρώπου και την καρδιά ενός σκύλου.
 Φαίνεται θα 'μαι εγκαταλελειμμένο σκυλί, πεινασμένο
 που η γειτονιά το ξέρει και τ' αποδιώχνει με βία.
 Γι' αυτό τους ανθρώπους κοιτάζω στα χέρια.
 Μέρα και νύχτα ο καιρός μέσα μου αλλάζει,
 η ψυχή μου ντύνεται, γδύνεται, βρέχεται, υποφέρει.
 Αν προσέξεις, το βλέμμα μου είναι σκυλίσιο.
 Κατεβαίνει ένα υγρό παράπονο από τα μάτια μου
 γιατί έλειψεν ο Κύριός μου. Έξω από την εκκλησιά
 περιμένω να βγει. Ο Κύριός μου ας ήταν.
 Κόσμος πολύς, ευλογημένος, με τα καλά του ντυμένος
 μ' απομακρύνει. Μα ο Κύριός μου δε βγαίνει. Έτσι
 κυλάει η ζωή μου περιμένοντας από γωνιά σε γωνιά
 από όνειρο σ' όνειρο. Δεν έχω δύναμη άλλη απ' την δύναμη να περιμένω.
 Όμως μια μέρα της συνοικίας τα παιδιά, στην ουρά μου
 τον τενεκέ δέσαν των σκουπιδιών. Έτρεχα αγκομαχώντας.
 Τέλος αποσύρθηκα κάτω από τον τσίγκο της γειτονιάς
 που η βροχή τον κεντούσε. Άκουγα πάνω τα βήματά της.
 Σα να κοιμόμουν, σαν να ονειρευόμουν εγώ το εγκαταλελειμμένο σκυλί
 μου ήρθε να κλάψω. Όχι βέβαια για μένα που από κει
 θα μ' έδιωχναν πάλι. Αλλά γιατί δε θ' άκουγα τα βήματα της βροχής
 που μ' έκαναν να ελπίζω πως έρχεται ο Κύριός μου.

*Η ελληνική ποίηση ανθολογημένη, τόμ. 5,
 επιμέλεια Μ. Αυγέρης, Μ.Μ. Παπαϊωάννου, Θ. Σταύρου, Κυψέλη*

Προβλήματα της σύγχρονης ζωής

Ερωτήσεις

- 1 Σχολιάστε τον πρώτο στίχο του ποιήματος. Τι σημαίνει η φράση «καρδιά σκύλου»;
- 2 Στο πρόσωπο του αφηγητή συγχέονται σκόπιμα τα χαρακτηριστικά ανθρώπου και σκύλου. Μπορείτε να τα εντοπίσετε;
- 3 Σε ποια σημεία του ποιήματος-παράπονου διαφαίνεται κάποια αισιόδοξη αγωνιστική διάθεση;
- 4 Τι σημαίνουν οι φράσεις «σκυλίσια ζωή» και «πάω σαν το σκυλί στ' αμπέλι»; Σε ποιες περιπτώσεις χρησιμοποιούνται; Βρείτε κι άλλες ανάλογες εκφράσεις με ζώα.

Διαθεματικές εργασίες

- 1 Συγκεντρώστε πληροφορίες για το κοινωνικό φαινόμενο των εγκαταλειμμένων και περιθωριοποιημένων ατόμων, ειδικά στα μεγάλα αστικά κέντρα (άνθρωποι που κοιμούνται σε παγκάκια, ζητιάνοι κ.ά.). Απευθυνθείτε στα ειδικά γραφεία του δήμου της περιοχής σας και πληροφορηθείτε για τα προγράμματα πρόνοιας και στήριξης αυτών των ανθρώπων.
- 2 Υπάρχει τελευταία στη χώρα μας αυξανόμενη ευαισθητοποίηση στο θέμα των αδέσποτων σκύλων. Βρείτε και διαβάστε το Νόμο 3170/2003 που αφορά την προστασία τους, και ανταλλάξτε μέσα στην τάξη απόψεις γύρω από το θέμα αυτό.

Διονύσιος Τσόκος, *Μικρός οδηγεί τυφλό*

Ελένη Σαραντίτη

Ὅπως τα βλέπει κανείς...

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα Κάποτε ο κυνηγός..., στο οποίο η συγγραφέας Ελ. Σαραντίτη πραγματεύεται το θέμα του επαναπατρισμού των Ελλήνων που ζούσαν στην Ανατολική Ευρώπη, στηλιτεύοντας τα ρατσιστικά και ξενοφοβικά σύνδρομα της ελληνικής κοινωνίας. Η νεαρή ηρωίδα, η Ευρυδίκη, Ελληνίδα από την Τασκένδη, εγκαθίσταται με την οικογένειά της σε αγρόκτημα της Θεσσαλίας, όπου δουλεύουν εργάτες οι γονείς της. Ο Σωτήρης, ο γιος των ιδιοκτητών, είναι ερωτευμένος μαζί της, η ίδια όμως είναι επιφυλακτική καθώς έχει βιώσει την απόρριψη και τον κοινωνικό αποκλεισμό από τους ντόπιους συμμαθητές της. Στο απόσπασμα παρουσιάζονται οι δύο διαφορετικοί κόσμοι, των ντόπιων και των οικονομικών προσφύγων, και προβάλλεται η σύγκρουση των διαφορετικών αντιλήψεων για την αξία των ανθρώπων.

Η μοναξιά δε με είχε απασχολήσει ποτέ. Δεν είμαι μοναχική. Κανείς μας. Ή μάλλον λιγάκι η μάνα μας, λίγο πιο συγκεντρωμένη μέσα της, αλλά και πάλι, όχι, όχι ότι αγαπά να 'ναι μόνη, απλώς πιο λιγομίλητη από μας, πιο κλειστή, πιο διστακτική. Στη μοναξιά δεν είχα εμβαθύνει, δεν τη λογάριζα, δε με είχε πλησιάσει και γι' αυτό δεν τη φοβόμουν. Ούτε που τη σκεφτόμουν. Η μοναξιά όρμησε μέσα μου από τη στιγμή που αντίκρισα τον Σωτήρη. Ήρθε και με ξάφνιασε. Και πώς όχι;

Ήμαστε πάλι στην ντάπια. ♦ Απόγευμα και τα πουλιά δε σώπαιναν. Βαστούσαν το τραγούδι τους μέχρι να σκοτεινιάσει. Έκανε κρύο και περπατούσε με τα χέρια σφιχτοδεμένα. Αμίλητοι. Κάποια στιγμή τον αισθάνθηκα να σταματά, τον αισθάνθηκα να μου σφίγγει περισσότερο τα χέρια και να με κοιτάζει.

«Άσε με να σε δω. Άσε με να σε δω λιγάκι παραπάνω. Να σε χορτάσω».

«Κοίτα να δεις. Κι εγώ θέλω να σε βλέπω περισσότερο. Η αλήθεια είναι αυτή. Και την ξέρεις. Και οφείλεις επίσης να ξέρεις ότι δεν είναι οι ασχολίες, η μελέτη, οι υποχρεώσεις στο σπίτι που με κάνουν διστακτική. Γιατί είμαι διστακτική. Ή μάλλον φοβισμένη. Τουλάχιστο να μη βρισκόμαστε μέσα σε πολύ κόσμο. Ο κόσμος παρακολουθεί. Και σχολιάζει». «Γνωστό». «Αλλά δεν ξέρεις ότι στην εκδρομή στα Μετέωρα ήμουν μόνη μου όλη την ημέρα. Και δεν είχα τι να κάνω και είδα όλα τα ιερά κειμήλια και όλα τα έργα τέχνης, δυο και τρεις φορές το καθένα. Και μετά την ομαδική ξενάγηση πήγα μοναχή μου στο πωλητήριο με τα εργόχειρα και τις εικονίτσες, στη Μονή του Αγίου Στεφάνου, και καθόμουνα με τις ώρες κάνοντας τάχα ότι ψάχνω, ότι εξετάζω τις βελονίες, τα χρώματα, ώρες, τόσο που άρχισε να με κοιτά

♦ **ντάπια:** πολεμίστρα

Προβλήματα της σύγχρονης ζωής

λοξά η υπεύθυνη μοναχιά, και στενοχωριόμουν γιατί δεν είχα και τα μέσα για ν' αποκτήσω τίποτε από αυτά που τάχαμου με είχαν αφήσει κατάπληκτη, ώσπου ανάσασα σαν είδα στο τέλος το κουτάκι με τους σελιδοδείκτες, ένα σελιδοδείκτη μπορούσα ν' αγοράσω, τι στο καλό. Έτσι ωραία πέρασα στην εκδρομή και δεν πρόκειται να ξαναπάω. Ποτέ. Κι έτσι περνώ τις μέρες μου και στο σχολείο. Μόνη. Αλλά αυτό δεν είναι μοναξιά. Ή τουλάχιστο δε με στενοχωρεί. Το έχω χωνέψει. Και σαν θες να ξέρεις, με το δίκιο τους. Ήρθα ουρανοκατέβατη. Με θεωρούν και σπασίκλα. Και μονόχωνη. Διαδόθηκε δε, δεν ξέρω από ποιον, δε λέω από την αδελφή σου, μπορεί κι από κανέναν εργάτη, διαδόθηκε λοιπόν στο σχολείο ότι μένουμε σε στάβλο. Στους στάβλους σας. Στην αρχή, όταν περνούσα δίπλα από μια συγκεκριμένη παρέα, άσε καλύτερα, άκουγα κάτι βελάσματα επιδεικτικά. "Μεεεε", έκαναν. Ή χλιμίντριζαν. Όχι. Μη με διακόπτεις. Αυτά σταμάτησαν. Πάνε. Φρόντισα εγώ γι' αυτό. Αλλά η πίκρα μένει. Και η υποψία. Ή μάλλον η βεβαιότητα ότι εδώ, σε τούτο τον τόπο, η δική μας οικογένεια περισσεύει. Χα! Λες και τους τρώμε το ψωμί. Ή τους στεκόμαστε εμπόδιο στην πρόοδο των παιδιών τους. Ή τελοσπάντων είμαστε απολίτιστοι που βρομίζουμε το χώρο. Ή τον μαϊνουμε. Ε, καλά. Δεν είναι όλοι έτσι, μα εγώ έτσι τους βλέπω. Φουρκίζομαι, γι' αυτό. Αγανακτώ. Θα μου πεις: ανεργία. Α, ναι. Που πλήττει φοβερότερα τους ξένους. Αλλά εμείς δεν είμαστε ξένοι. Πιο Έλληνες δε γίνεται. Σπαρταρούσαμε όλα αυτά τα χρόνια για την πατρίδα. Οι γονείς μου δηλαδή. Και προπαντός η γιαγιά. Δες τηνε τώρα. Ένα κουβαράκι γίνεται σιγά σιγά, ένα κουβαράκι που μαζεύεται, όλο μαζεύεται. Στο τέλος δε θ' απομείνει τίποτα. Ούτε το παράπονό της. Αχ και να μπορούσα. Αχ και να μπορούσα να τους καλύτερέψω τη ζωή. Κάπως να τους βοηθήσω...»

«Μα τους βοηθάς, έτσι δεν είναι; Μη βλέπεις που δε γνωρίζομαστε καιρό. Εγώ σ' ένιωσα. Κατάλαβα ποια είσαι. Είναι σαν να σας γνωρίζω χρόνια. Όλους. Κι είμαι περίεργος να συναντήσω τον πατέρα σου. Πολύ περίεργος. Χτες βράδυ ρωτούσα τη μητέρα μου γι' αυτόν. "Α, ένας κύριος. Και η γυναίκα του, κυρία κι αυτή. Μην κοιτάς που ξεπέσανε έτσι...", μου είπε. Κι εγώ της είπα "Δεν είναι ξεπεσμός αυτός, ρε μάνα. Μια φάση είναι. Μια κατάσταση μεταβατική. Θα περάσει. Θα τακτοποιηθούν οι άνθρωποι. Ξεπέφτει κανείς μόνο άμα χάνεται η ανθρωπιά του. Και το κουράγιο του". Έτσι δεν είναι, Ευριδίκη;»

«Έτσι έλεγα μέχρι τώρα. Από χτες δεν ξέρω τι να πω. Χτες, ξημερώματα, μου φάνηκε σαν ν' άκουσα αναφιλητά. Σιγανά. Κρυμμένα. Σηκώθηκα. Είπα θα 'ναι κανένα από τ' αδέρφια μου. Το παθαίνει κάπου κάπου ο Σταύρος. Βλέπει εφιάλτες. Λέω ας πάω να τον ησυχάσω. Δεν ήταν ο Σταύρος. Ο πατέρας μου ήταν. Καθότανε στο σκαμνάκι δίπλα στο τζάκι και τρανταζόταν. Καμπούριαζε, προσπαθούσε να κρύψει τους λυγμούς του. "Τι θέλεις εδώ εσύ;", μ' αγρίεψε. Κι εγώ πσωπάτησα. Έφυγα. Συναισθάνθηκα τη θλίψη του. Και την ντροπή του. Πήγα και

κουκουλώθηκα και δεν ξανακοιμήθηκα. Άλλωστε σε λίγο ο πατέρας έφυγε. Άκουσα την πόρτα της κουζίνας ν' ανοίγει. Ήξερα. Θα έπινε ένα τσάι και θα 'φευγε για το κτήμα. Όσο γι' αυτό το κουράγιο, αυτή την ανθρωπιά που είπες, θαρρείς και μπορεί να κρατήσει για πάντα;»

«Δεν ξέρω. Λυπάμαι. Στενοχωριέμαι πολύ να σ' ακούω. Όλα αυτά. Και για τον πατέρα σου. Και για το σχολείο, τη στάση των συμμαθητών σου δηλαδή». «Α, όσο γι' αυτό, δε βαριέσαι... Τον πατέρα μου νοιάζομαι. Κι αν με καταλαβαίνεις, αν μπορείς να συμμεριστείς, μη μου ξαναπροτείνεις ζαχαροπλαστεία και κεράσματα στο κέντρο. Άκου κι εμένα. Θα σε τρελάνουν στις συμβουλές. Στις συστάσεις. Ιστορίες. Άκου με. Θα 'χουμε ιστορίες».

Δε με άκουσε. Μα και να με άκουγε πάλι δε θα μπορούσαμε ν' αποφύγουμε ορισμένες δύσκολες καταστάσεις. Τα πρόλαβε όλα η αδελφή μου. Την ίδια κιόλας νύχτα φαίνεται, γιατί δεν είχε καλά καλά μεσημεριάσει και είχαμε επισκέψεις. Η μάνα του. Με το τζίπ. Και τα σκυλιά. Κι ένα κοντί γκοφρέτες. Όταν την άκουσε η γιαγιά, βγήκε από το παράσιτο όπου καταγινόταν με την καθημερινή λάτρα. Έλειπε στη δουλειά η μάνα μου. Έλειπε κι ο πατέρας. Όλοι λείπαμε εκτός από τη γιαγιά. Και η γιαγιά, σαν κάτι να κατάλαβε, σαν να διαισθάνθηκε κάτι, περίμενε πανέτοιμη. Α, έχει περάσει του κόσμου τα βάσανα η γιαγιά μου, τα ξυπόλυτα πόδια της έχουν σημειώσει πόλεις και χωριά, έχουν ματώσει στα σύνορα του κόσμου. Τα δάκρυά της θ' αρκούσαν να ποτίζεται ένας ολόκληρος τριανταφυλλόκηπος. Γι' αυτό σηκώθηκε, έβγαλε την ποδιά της, στερέωσε καλά τις φουρκέτες στον κότσο της, χαμήλωσε τη φωτιά και στήθηκε στην πόρτα. Ούτε πιο μέσα ούτε πιο έξω, κι άμα παρουσιάστηκε η Ερασμία, της χαμογέλασε ευγενικά:

«Καλώς εκοπιάσατε. Περάστε δίπλα να σας ψήσω καφεδάκι. Ή μήπως θέλετε πορτοκαλάδα; Για γλυκό δε λέω, φοβάμαι, ώρα που 'ναι, μη σας κόψει την όρεξη...»

Κι εκείνη δεν πλησίασε. Ούτε και κατέβασε τα σκυλιά, αν και τα καημένα θορυβούσαν, κάτι ζητούσαν. Μια στιγμή μάλιστα σήκωσε το χέρι της καταπάνω τους, φοβερίζοντάς τα. Δεν τα χτύπησε όμως, α, όλα κι όλα, δείχνει να τ' αγαπά, το

Περικλής Πανταζής, *Γυναίκα που πλέκει*

Προβλήματα της σύγχρονης ζωής

σωστό να λέγεται. Μα δε ζύγωσε προς τη γιαγιά, στάθηκε κοντά στην πόρτα του αυτοκινήτου που την είχε κλείσει με πάταγο.

«Γεια σου, κυρα-Ανάστα. Δε θα κάτσω, περαστική είμαι. Μεσημέριασε. Όχι, δε θα πάρω τίποτα. Όσο για την όρεξη, ας είναι καλά ο γιος μου με την εγγονή σου. Μου την έκοψαν... Μια και καλή».

«Τι λέτε τώρα, κυρία Ερασμία μου. Με ποιο τρόπο μπορούν να σας κόψουν την όρεξη δυο παιδιά; Και μάλιστα χρυσά παιδιά... Α, όλα κι όλα, από τα προχτές που ήταν εδώ ο Σωτήρης σας έχω να το λέω. Λαμπρό παλικάρι. Να το χαίρεστε. Και τι συσταζόμενος* νέος, και τι σεβαστικός!...»

«Καλοσύνη σου, κυρα-Ανάστα. Καλά τα λες. Χρυσό παιδί, μόνο να, λιγάκι εύπιστος. Και λυπησιάρης. Λυπάται εύκολα τον άλλο. Και καταδεκτικός. Τι να σου πω. Αφού να σκεφτείς δε θέλει να φάει αν δεν καθίσει και η υπηρεσία μας στο τραπέζι. Αν είναι δυνατόν. Ε, εκεί έχουν γίνει ορισμένοι καβγάδες, αλλά δεν του πέρασε βέβαια. Ε, όχι. Όχι και να εξομοιωνόμαστε και τόσο. Δε λέω, καλή και η δημοκρατία, και η οικογένειά μου ανέκαθεν ψήφιζε Κέντρο, αλλά πρέπει να τηρούμε και τις αποστάσεις...»

«Όπως τα βλέπει κανείς, κυρία Ερασμία μου, όπως τα βλέπει και τα ζει. Εμείς εκεί δεν ξέραμε από αποστάσεις. Δε μας άρεσαν. Αλλιώς... Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο ήταν ο γιος μου. Και ερευνητής. Και έγραφε και βιβλία. Μα ξέρεις ποιος ήταν ο καλύτερός του φίλος, ο φίλος της καρδιάς του; Ο Μεμάς. Οικοδόμος. Από την Κεφαλονιά. Είχαν περάσει δίπλα δίπλα τα χρόνια της νιότης και δέθηκαν, κι όταν ερχόταν ο Μεμάς σπίτι μας, χοροπηδούσαν γύρω του τα παιδιά. Όλοι χαιρόμαστε. Είχε πάντα στην τσέπη του μια φουσαρμόνικα, την έτριβε στο μανίκι του σακακιού του κι άρχιζε. Αχ, Παναγίτσα μου, τραγούδια... Αχ, αδελφοσύνη... Μα να μη σε κρατάω όρθια, κυρία Ερασμία. Κόπιασε λιγάκι...»

«Όχι. Έχω δουλειά. Θα με ψάχνουν. Κοίτα, κυρα-Ανάστα, έχω κάτι να σου πω, κάτι που δε θα ξέρεις, αν και θα 'πρεπε. Τι στο καλό, έτσι τα ξαμολάνε σήμερα τα κορίτσια; Τελοσπάντων, καθένας και το δικό του καπέλο. Πάντως έχετέ το υπόψη σας: ο Σωτήρης μου έχει πολλά χρόνια μπροστά του ώσπου να τελειώσει σπουδές, στρατό, υποχρεώσεις, ν' αρχίσει καριέρα. Το λέω σ' εσένα που δείχνεις γυναίκα λογική κι όπως πρέπει. Διαφορετικά τι ξέρουν τα παιδιά;»

«Να σας πω, κυρία. Δεν κατέχω γιατί μου μιλάτε έτσι για το παιδί σας. Γιατί το ντροπιάζετε έτσι. Τι είναι; Κανένα νιάνιανο; Κι αν σας άκουγε; Έπειτα τι θαρρείτε κι είμαστε; Δεν έχουμε την περηφάνια μας; Την ανθρωπιά μας; Αχ, κυρία Ερασμία μου, ο Θεός σκάλες ανεβάζει και σκάλες κατεβάζει. Είναι να μην τα δίνει. Αλλιώς... Κι ο αυτοκράτορας της Ιαπωνίας να 'σαι δε γλιτώνεις. Και συμπαθά-

* συσταζόμενος: σεμνός, ντροπαλός

τε με, τι ήταν αυτό που είπατε πρωτύτερα, ότι τάχαμου εμποδίστηκε η όρεξή σας από τα παιδιά; Παιδιά είναι, κυρία μου, μην τα συνερίζεστε. Καλοπαίδια μάλιστα. Και για το παλικάρι σας εσείς ξέρετε... μα για την εγγονή μου; Ούτε στους ουρανούς. Ούτε στους ουρανούς δεν υπάρχουν τέτοιοι άγγελοι. Το λοιπόν μη χολοσκάτε. Κι αν ο δικός σας ο Σωτήρης έχει χρόνια μπροστά του ως να τον λογαριάσετε για άντρα, η δική μας η Ευρυδίκη χρειάζεται τα διπλά. Όχι τόσο για να ωριμάσει –ώριμη είναι από μικρό παιδί– όσο γιατί πρέπει να παλέψει πολύ παραπάνω από το γιόκα σας, ας είναι καλά το παλικάρι και το χαίρεστε. Τώρα, αν τα ξαμολάνε σήμερα τα κορίτσια, εσείς κορίτσι έχετε, θα ξέρετε κάτι το λοιπόν...»

«Το κορίτσι το δικό μου δε συγχάζει νύχτα στις ερημιές με το γιο του αφεντικού μας...»

«Μα σάμπως έχετε αφεντικό... Αφεντικά είσατε οι ίδιοι. Όχι πως δεν είναι ο καθένας μας αφεντικό, τουλάχιστο στον εαυτό του. Κι από τη μεριά μας, κυρία Ερασμία, να μη νοιάζεστε. Εμείς άλλα σχεδιάζουμε, να, όπως να ξεπεταχτούν τα παιδιά, να στρώσει η κατάσταση για το γιο και τη νύφη μου, να πάρουν καλά εφόδια τ' αγγόνια μου, να 'χουμε και την υγεία μας, γιατί δε σας το κρύβω, παρακουράζονται τα παιδιά μου. Κι ήταν αμάθητα σε τέτοιες δουλειές. Τελοσπάντων. Όπως τα βρίσκει κανείς. Κι όπως τα ορίζει Εκείνος από ψηλά... Τώρα να με συμπαθάτε, αν δε θέλετε να περάσετε να σας τρατάρω, κι αν είσατε που λέτε βιαστική, εγώ λέω να μπω μέσα να συνεχίσω τις δουλειές. Α κι αυτές... Τελειωμό δεν έχουν», είπε η γιαγιά κι είχε ένα χαμόγελο στο πρόσωπό της, που όμως δεν έβγαίνε από την καρδιά. Ένα χαμόγελο σαν της μάσκας.

Η άλλη δε χαμογέλασε καθόλου, περίμενε να τελειώσει η γιαγιά, πατώντας μια στο ένα πόδι, μια στο άλλο, κι έπειτα, σαν να θυμήθηκε ξαφνικά τις γκοφρέτες που κρατούσε τόση ώρα στα χέρια της, τις έτεινε αμίλητη στη γιαγιά μου κι έβαλε μπρος, τραντάζοντας τ' αυτοκίνητο, ταρακουνώντας και τα σκυλιά.

Ε. Σαραντίτη, *Κάποτε ο κυνηγός...*, Καστανιώτης

Προβλήματα της σύγχρονης ζωής

Ερωτήσεις

- 1 Πώς αντιμετωπίζουν την Ευρυδίκη οι συμμαθητές της και σε ποιους λόγους νομίζετε ότι οφείλεται η συμπεριφορά τους; Ποια είναι η δική σας γνώμη γι' αυτήν τη στάση τους;
- 2 Χαρακτηρίστε την κυρα-Ανάστα από τη θέση που παίρνει απέναντι στην προσβλητική κυρία Ερασμία.
- 3 Στο διάλογο ανάμεσα στις δύο γυναίκες συγκρούονται δυο διαφορετικές αντιλήψεις για την αξία των ανθρώπων. Σε ποια σημεία δίνει έμφαση η κάθε πλευρά και με ποια συμφωνείτε εσείς;
- 4 «...πρέπει να παλέψει πολύ παραπάνω από το γιόκα σας...»: Εξηγήστε τι εννοεί η κυρα-Ανάστα με αυτήν τη φράση. Γιατί η Ευρυδίκη πρέπει να παλέψει περισσότερο;
- 5 Συγκρίνετε την ηρωίδα του αποσπάσματος με την ηρωίδα από το κείμενο *Ο δρόμος για τον Παράδεισο* είναι μακρύτες της Μαρούλας Κλιάφα. Ποιες ομοιότητες βρίσκετε;

Διαθεματική εργασία

Αναζητήστε σε λογοτεχνικά βιβλία (π.χ. *Η τιμή και το χρήμα* του Κωνσταντίνου Θεοτόκη) και σε ταινίες το θέμα του έρωτα ανάμεσα σε ανθρώπους διαφορετικών κοινωνικών τάξεων. (Οι παλιές ελληνικές ταινίες το αξιοποίησαν ιδιαίτερα.) Πού εστιάζονται οι δυσκολίες και ποια είναι η συνηθισμένη λύση του προβλήματος;

ΕΛΕΝΗ ΣΑΡΑΝΤΙΤΗ

Γεννήθηκε το 1943 στη Νεάπολη Λακωνίας. Σπούδασε Αγγλικά και Βιβλιοθηκονομία· εργάστηκε στον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) και σε εφημερίδες ως βιβλιοκριτικός. Έχει γράψει διηγήματα και μυθιστορήματα για ενήλικους (*Τα δέντρα που τα λένε Ντίβι-Ντίβι*, *Ιστορίες με ταξίμετρο*, *Ο κάβος του Αγίου Αγγέλου* κ.ά.) και για παιδιά (*Οι θεατρίνοι*, *Ο κήπος με τα αγάλματα*, *Ιόλη ή τη νύχτα που ξεχείλισε το ποτάμι* κ.ά.). Για το βιβλίο *Κάποτε ο κνηηγός...* τιμήθηκε το 1997 με το Κρατικό Βραβείο Λογοτεχνίας.